PROPOZIȚIILE IMBRICATE

Mirela-Ioana BORCHIN

Propoziţiile imbricate sunt produsul unui „accident” sintactic, manifestat ca împletire a subordonatei cu regenta. Aparent, imbricarea ar trebui să fie luată în discuţie pe tema relaţiilor sintactice din frază, din moment ce fenomenul caracterizează interferenţa semantică şi structurală dintre propoziţii care dezvoltă un raport de supra-, respectiv de subordonare una faţă de cealaltă, afectând, în principal, operaţia de delimitare a regentei de subordonată. În egală măsură însă, legătura foarte strânsă dintre două propoziţii succesive, ca efect al ieşirii din tiparele uzuale de îmbinare a propoziţiilor în frază, poate fi privită şi ca modalitate atipică de construire a frazei în limba română. Cu această ultimă accepţiune, imbricarea a şi fost introdusă de gramatica în vigoare în rândul modalităţilor de construcţie a frazei româneşti, alături de elipsă, repetiţie, detaşare, anacolut etc., de fapt în categoria devierilor de la regulile fundamentale de alcătuire a celei mai complexe unităţi sintactice.

Deşi fenomenul imbricării este vechi, având o considerabilă răspândire atât în varianta orală, cât şi în cea scrisă a limbii române, studiul acestuia pare a fi de dată recentă în sintaxa românească. Autorii GLR3 au tratat imbricarea într-un capitol special, în volumul al II – lea, consacrat enunţului. Cu toate că salutăm această iniţiativă, suntem de părere că teoria imbricării este, în acest moment, încă săracă şi ambiguă, motiv pentru care stârneşte semne de întrebare şi se pretează la completări, la clarificări şi nuanţări etc., care să permită dezvoltarea subiectului.

Indiferent de unghiul din care am aborda-o, imbricarea rămâne o problemă de generare a unor unităţi sintactice distincte, pe care le vom numi **propoziţii imbricate**.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

Prin felul cum am conceput acest articol, intenţionăm să supunem atenţiei posibilitatea de îmbogăţire a inventarului structurilor sintactice care răspund constrângerilor cuprinse în definiţia propusă de GLR3. Vom evita să aducem amendamente la ceea ce s-a conturat deja ca o contribuţie esenţială la o teorie a imbricării în sintaxa românească, ci, problematizând pe marginea anumitor anumite aspecte deviante din structura frazei româneşti, vom încerca să sugerăm anumite deschideri pe care le suscită acest fapt lingvistic.

Abordarea academică a imbricării se concentrează pe includerea acesteia în rândul tehnicilor consacrate de frazare în limba română[1]. Noutatea temei se conjugă astfel cu noutatea lărgirii sferei de interes sintactic, fapt ce se cuvine a fi nu doar a fi semnalat, ci şi apreciat pozitiv.

În esenţă, specificul imbricării „rezultă din apartenenţa dublă (mai rar, multiplă) a unui component sau a unui grup de componente la fiecare dintre structurile parţial suprapuse, în cadrul cărora se angajează în relaţii distincte cu alte componente, ocupând poziţii sintactice diferite.”[2]

Atât noţiunea de *imbricare*, cât şi aria de incidenţă a termenului sunt insuficient lămurite.

„Termenul de *imbricare,* provenit din verbul *a imbrica* (< fr. *imbriquer*), cu sensul *îmbinare (prin acoperire parţială) a ţiglelor (şindrilelor) de pe un acoperiş, a solzilor unui peşte sau a penajului unei păsări*, a fost puţin folosit în literatura de specialitate, dar este sugestiv pentru construcţia frastică specifică de împletire sau de întrepătrundere a structurii propoziţiei subordonate cu cea a propoziţiei regente.”[3]

---

[1] p. 772-775.
[2] Ibidem, p. 772.
[3] Ibidem.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

Deşi se admite existenţa a multiple variante de imbricare, autorii GLR3 se limitează la ilustrarea a trei situaţii în care se recunoaşte manifestarea acestui fenomen:

1. ***cea a structurilor relative, care presupun interferenţa dintre regentă şi subordonată la nivelul conectorului relativ*** (pronume/ adjectiv pronominal relativ/ nehotărât; adverb relativ (Vine omul ***care*** *poate.* → Vine ***cine*** *poate*./ Vine ***oricine*** *poate.*; Dau premiu elevilor ***care*** *merită.* → *Dau premiu* ***cui/ oricărui*** *elev merit*ă.) sau al adverbului relativ (Vine din locul ***unde*** *l-ai trimis. / Vine* ***de unde*** *l-ai trimis*.; Îmi amintesc felul ***în care*** *îmi zâmbeai. / Îmi amintesc* ***cum*** *îmi zâmbeai* etc.):

„Suprapunerea parţială a structurilor regentei şi ale subordonatei se realizează prin conectorul relativ, component integrat în ambele structuri propoziţionale: în dubla calitate de substitut al nominalului din regentă şi de element introductiv al subordonatei relative libere, care ocupă poziţia sintactică a nominalului suprimat”[4];

2. ***cea a amalgamării mai multor propoziţii aflate în relaţie de dependenţă*** (imbricarea multiplă):

(a) propoziţia subordonată se împleteşte cu două propoziţii regente în relaţie de coordonare, făcând parte din ambele grupuri verbale: **Apreciez şi respect** ***pe oricine*** *munceşte cu seriozitate.*;

(b) propoziţiile subordonate în relaţie de coordonare se împletesc cu o singură propoziţie regentă, integrându-se prin conectorii relativi în structura regentei: „**Îşi amintea** ***de ceea ce*** *văzuse altădată şi, mai ales,* ***de ceea ce*** *făcuse atunci.*” (Gala Galaction, ***De la noi la Cladova***)[5]

3. ***cea a deplasării spre stânga a unui grup sintactic***, care implică trecerea peste un regent verbal:

---

[4] GLR3, vol. II, p. 772-773.
[5] *Ibidem,* p. 774-775, *passim.*

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

„Împletirea propoziţiei subordonate cu propoziţia regentă se realizează, în cadrul unui enunţ bi- sau multipropoziţional, prin componentul sau componentele deplasate, care se integrează, cu funcţii sintactice diferite, în structura subordonatei şi în structura regentei sau a întregii fraze.”[6]

În general, „deplasarea componentelor din subordonată este legată de prezenţa în propoziţia regentă a unor modalizatori cu predicaţie:

- verbe impersonale nereflexive şi reflexive: *a trebui, a se părea, a se nimeri, a se dovedi, a se cuveni* etc. : ***Omul*** *trebuie să se adapteze.,* ***Ion*** *se pare că nu ştie lecţia., ...* ***Prietenul*** *se cuvine să te ajute.*;
- expresii impersonale: *este bine, este necesar, este important, e greu* etc.: ***Elevul*** *este bine să înveţe.,...* ***Rezultatul*** *este greu să fie prevăzut.* ;
- adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative: *fireşte, negreşit, bineînţeles, pesemne, probabil, fără îndoială, nici vorbă* etc.:

„*Şi* ***turcii*** *negreşit că se luaseră după ele.*” (G. Galaction, ***La Vulturi***)[7]

Se poate observa că nu doar modalizarea favorizează deplasarea unui component din structura subordonatei spre stânga. Se comportă la fel şi verbele sau expresiile verbale impersonale:

v. şi „ – **Asta** *urmează* **să explici**.” (M. Preda, ***Cel mai iubit dintre pământeni***)

„... **ea** *urma* **să inspire**, **să bea**, **să se hrănească**, **să respire**, **cine ştie**...” (N. Breban, ***Don Juan***)

În rezumat, potrivit autorilor GLR3, ar fi vorba de trei situaţii tipice de actualizare a imbricării, situaţii care vor deveni puncte reper pentru luările noastre de poziţie:

---

[6] *Ibidem,* p. 775.
[7] GLR3, vol. II, p. 775.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

1.a. *apartenenţa dublă a conectorului relativ la regentă şi subordonată, în condiţiile în care forma cazuală a acestuia este impusă de termenul regent din propoziţia precedentă, iar funcţia sintactică în propoziţia căreia îi aparţine este cea de subiect*:

„... însă vizitiul răspundea ***cui*** *socotea el de cuviinţă.*" (M. Sadoveanu, ***Nopţile de Sânziene***)

„Doamne ajută/***Cui*** sărută/Şi prieşte/***Cui*** iubeşte." (***Apa trece, pietrele rămân – proverbe româneşti***)

„... meşterul pusese un geam alb şi tăiat oval care pare firesc ***cui*** *nu ştia* cum fusese înainte..."

(M. Preda, ***Cel mai iubit dintre pământeni***)

„***Cui*** *nu-i este frică* nu fuge." (N. Breban, ***Don Juan***)

„Când, în sfârşit, ajunseseră la concluzia că e totuşi bine să rămânem ***câţi*** *suntem*, instructorul m-a chemat în faţa lor şi, pe un ton neutru, sec, mi-a mai amintit ce sarcină importantă am." (A. Buzura, ***Vocile nopţii***) [8]

Admitem faptul că aceasta este o situaţie tipică de realizare a imbricării, dar propunem luarea în calcul, în aceşti parametri structurali, a unui alt caz la fel de clar conturat şi de larg răspândit. Într-o situaţie similară se află:

---

[8] *Ibidem,* p. 208**:** „Pronumele relativ ***cine*** şi compusul său nehotărât la genitiv-dativ sau precedat de prepoziţie au forma cazuală / prepoziţională a poziţiei sintactice ocupate faţă de regentul atributivei (cu excepţia nominativului), care poate fi diferită faţă de cea din AT:
Datoria ***(ori)cui*** *întâlneşte un răufăcător este să-l denunţe.* (cf. ***oricine*** *întâlneşte...*)
Casa ***cui*** *l-a crescut.* (cf. ***cine*** *l-a crescut*)
Ura ***pe /(ori)cine*** *îl contrazicea.*
Relativul din exemplele de mai sus intră simultan în două tipuri de relaţii sintactice: cu un termen din regentă, care impune forma cazuală a relativului şi cu un termen din subordonată, pe care o introduce şi în care îndeplineşte o funcţie sintactică (în exemplele noastre subiect, respectiv complement direct). În asemenea situaţii avem a face cu fenomenul împletirii subordonatei cu regenta."

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

1.b. **atributivele relative introduse prin forme pronominale, care realizează un acord dublu, la stânga şi la dreapta, cu un element din regentă şi cu unul din subordonată**[9]**, devine un argument pentru realizarea imbricării, argument greu de ignorat sau de atacat**:

„Privirea lui se aprinse asupra **spânzurătoarei,** ***al cărei*** **braţ** *parcă ameninţa pe oamenii din groapă." (L. Rebreanu,* ***Pădurea spânzuraţilor****)*

„Se crede că purcede dintr-o **familie** nobilă, ***al cărei*** *ultim* **descendent** *a rămas o mătuşă a lui bătrână*, ***care*** *şade la mahala*..." (Urmuz, *Pagini bizare*)

În asemenea cazuri, relatorul ***care,*** aflat la genitiv, se acordă în gen şi număr cu substantivul determinat din propoziţia regentă:

„**Moşia** de care pomenise Achim şi *în ovăzul* ***căreia*** *vroia* să-şi bage caii se afla chiar în capul lotului lor." (M. Preda, ***Moromeţii***),

în timp ce articolul posesiv genitival, care însoţeşte pronumele ***care*** în genitiv, se acordă în gen şi număr cu substantivul pe care îl precedă în subordonata AT:

„În sunete asurzitoare de trâmbiţe ea îşi încolăcea pe după mijloc un şarpe verde bălţat cu galben, ***al cărui*** **cap** *cu limbi jucăuşe şi-l vâra în gură.*" (V. Voiculescu, ***Zahei orbul***)

---

[9] „Când pronumele relativ ***care*** în genitiv determină un substantiv însoţit de prepoziţie, el poate sta fie înainte (cu articolul posesiv), fie după substantivul determinat din cadrul propoziţiei atributive:
O nouă stâncă se iveşte în drum, ***de pe creştetul căreia*** *îşi dă iarăşi drumul în gol. G.* Bogza, *Cartea Oltului*
Drezina fuge din ce în ce mai repede... pe lângă cantoane ***de a căror fiinţă*** *n-a bănuit până acum.* Cezar Petrescu, *Scrieri*
Căci sprinten şi înşelătoreste gândul omului, ***pe ale cărui aripi*** *te poartă dorul necontenit*. I. Creangă, *Amintiri*
În toate aceste exemple s-ar fi putut folosi şi forma inversă: *de pe al cărei creştet, de fiinţa cărora, pe aripile căruia.*" (GLR2, vol. II, p. 275)

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

„GELU: ... Pe ea n-o apăra legea ***al cărei*** **elogiu** *sublim îl faci?*” (Camil Petrescu, ***Jocul ielelor***)

„... primul drum al doctorului fu la acel fost preşedinte de tribunal, domnul Juriţa, ***a cărui*** **adresă** *nu o află prea uşor,* dar avu norocul să-l găsească.” (N. Breban, ***Îngerul de gips***)

Crearea de ambiguităţi în zona de „acoperire” dintre subordonată şi regentă în asemenea cazuri a fost sesizată în literatura de specialitate ca o consecinţă a manifestării unui fenomen aberant, pe care nu-l putem numi decât **imbricare**:

„Probleme speciale ridică atributivele introduse prin formele de genitiv *căruia, căreia* şi *cărora,* în care pronumele poate apărea în două poziţii. Într-o frază ca: *Era marea cea mare,* ***ale cărei*** *talazuri necontenit spală ţărmurile,* elementul de relaţie *ale cărei* apare, firesc, la începutul atributivei. Tipul acesta de atributive permite plasarea pronumelor în interiorul atributivei, creând eventuale dificultăţi de segmentare: *În jurul unor continente necunoscute, pe ţărmurile* ***cărora*** *descoperă statui de regi; Fund de ocean, în adâncimile* ***căruia*** *moluşte monstruoase se târăsc pe nisip.* Într-o asemenea exprimare, atributiva înglobează şi substantivul de care este dependent pronumele relativ în genitiv, deoarece *pe ţărmurile cărora* şi *în adâncimile căruia* pot fi schimbate în *pe ale căror ţărmuri* şi *în ale cărui adâncimi.* Acest tip de atributivă permite şi coordonarea a două sau mai multe propoziţii marcate prin elementul de relaţie şi cu verbul subînţeles: *Ţara Făgăraşului trăieşte sub semnul poeziei,* ***de a cărei*** *vrajă şi* ***de a cărei*** *zămislire nimeni nu rămâne străin.*”[10]

2.a. *dubla supraordonare, respectiv dubla subordonare a unei propoziţii faţă de celelalte două cu care intră în relaţie*:

„**Nu le păsa** şi **nu intra** în calculele lor ***cine*** n-are ce declara.” (M. Preda, ***Cel mai iubit dintre pământeni***)

---

[10] T. Hristea (coord.), *Sinteze de limba română,* ed. a III – a, Bucureşti, 1984, p. 338.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

Fără îndoială că, în asemenea exemple, amalgamarea semantică dintre subordonată şi regente demonstrează o interferenţă a subordonatei cu două propoziţii coordonate. Ca şi în situaţia precedentă, aducem o completare, supunând atenţiei un alt caz tipic de amalgamare semantică şi interferenţă sintactică dintre elemente coordonate şi subordonate:

2.b. **situaţia în care raportul unei propoziţii cu succedenta sa este în acelaşi timp de supraordonare şi de subordonare**:

Legătura dublă – de supraordonare şi de subordonare faţă de propoziţia următoare, introdusă printr-un element relativ (pronume sau adverb) – se realizează datorită faptului că aceasta se subordonează unui element regent şi se coordonează cu un element identic ca funcţie din propoziţia anterioară[11]:

- în limba vorbită:

*De vină sunteţi **tu** [şi] **cu cine te făcu**.*

*Si-a făcut lansarea de carte **cu** câţiva **prieteni** [şi] **cu cine mai era prin librărie la acea oră**.*

- în limba literară:

„Vasiliu era luminat: cine să fie, era blonda care stătea foarte aproape de el pe plajă. Împreună cu Sudamericanul, aşa îl botezară ei doi, el cu Tonia, un găligan **înalt, solid**, cam **puhav, negricios** *şi care îşi întreţinea o mică mustăcioară parşivă...*" (N. Breban, ***Don Juan***)

- v., de pildă, posibilităţile de realizare a coordonării unui complement indirect din propoziţia regentă cu o subordonată CI:

a) prin juxtapunere:

---

[11] Se consideră a fi o **relaţie mixtă** cumulul de raporturi sintactice pe care îl realizează anumite propoziţii secundare care, pe de o parte, sunt subordonate regentei, iar, pe de altă parte, sunt coordonate cu un element din propoziţia *regentă*.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

„Aici ne lipseşte curajul de a da nas în nas **cu noi** înşine, ***cu ce** a mai rămas din noi*." (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

b) copulativă:

„ – Să învăţ!... făcu Laurenţiu, pufnind în râs, şi Minda râse şi el, contagiat de Ceea, de reacţia sa, **nu şi *de ceea ce** spusese**.***" (N. Breban, ***Îngerul de gips***)

c) disjunctivă:

„Laurenţiu era orice afară de unitate, în sensul că se împrăştia mereu, se scurgea în trecutul său propriu sau ***în ceea ce**-şi închipuia el* că-i trecutul său..." (N. Breban, ***Îngerul de gips***)

e) adversativă/ opozitivă:

„Oricum, când vorbeam despre iraţional, mă refeream nu **la un mod** de gândire, nu **la sceptici** sau **la supraraționaliști**, *ci la ceea ce noi, oamenii secolului XX, înţelegem, simplu, prin acest cuvânt...*" (N. Breban, ***Don Juan***)

- v. şi fenomenul unei relaţii mixte din punct de vedere sintactic în condiţiile trimiterii semantice la acelaşi referent:

„Toţi purtăm măşti. (În spatele măştilor e o umezeală de nedescris. Ceea ce respiri e un soi de praf amestecat cu salivă. Propria-ţi salivă.) Să nu împrăştiem microbii, să nu luăm unii de la alţii **viruşi, bacterii *sau cum** se vor fi numind minusculele vietăţi*." (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

„Clipe-n şir nu a reacţionat, apoi mi-a făcut respiraţie artificială ***sau cum** îi zice*." (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

„Cornul ***sau cum** i-o fi zicând*, nu era înalt, un fel de arbust cu crengile firave." (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

Ion Diaconescu[12] tratează acest fenomen sintactic ca pe o variantă a coordonării şi ne furnizează exemple de coordonare a subordonatei cu funcţii sintactice diferite în regentă, arătând că:

---

[12] ***Probleme de sintaxă a limbii române actuale***, Bucureşti, E.Ş.E., 1989, p.244.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

„... raportul de coordonare poate să reunească şi unităţi sintactice care nu aparţin aceluiaşi nivel, dar care actualizează, la nivel sintagmatic sau la nivel frastic, aceeaşi funcţie de determinare; **subiect – subiectivă: Tu şi cine mai doreşte** *puteţi pleca.*; **nume predicativ – predicativă:** *Ea este* **serioasă, harnică şi cum îi stă bine unei fete de vârsta ei; atribut – atributivă:** *A cumpărat o carte* **interesantă, dar care l-a costat cam scump. ; complement direct – completivă directă:** *Mi-a adus* **un stilou şi ce-a mai socotit important; complement circumstanţial – subordonată circumstanţială:** *Mă vizitează* **duminica şi când e mai liber; sau funcţii diferite:** *Se plimbă* **prin parc şi cu cine-i place."**

Aspecte ale întrepătrunderii semantico-sintactice ale propoziţiilor aflate în această situaţie particulară, pe care noi o atribuim fenomenului de imbricare, au mai fost analizate de renumiţi specialişti în sintaxa românească.[13]

---

[13] Gh. D. Trandafir propune pentru acest dublu raport sintactic termenul de *relaţie mixtă bipropoziţională* (***Alte probleme controversate***, Craiova, Editura Universitaria, 1996, p. 122), pe temeiuri de tip structuralist: „Prin aplicarea analizei în constituenţi imediaţi, fraza *În casă lumea se împărţise în două, în pripă şi cum se nimerise.,* se scindează în două propoziţii: *În casă lumea se împărţise în două, în pripă* (A) şi *cum se nimerise* (B). Continuarea analizei postulează respectarea segmentării precedente, deci partea de propoziţie *în pripă* din propoziţia (A) rămâne inclusă în aceasta ca parte integrantă a ei. Relaţia de subordonare a părţii de propoziţie *în pripă* faţă de predicatul *se împărţise* al propoziţiei (A) este mai strânsă decât relaţia ei de coordonare cu propoziţia (B), încât această parte de propoziţie nu poate fi tratată ca un element independent în cadrul propoziţiei (A), susceptibil să stabilească *singur* relaţie de coordonare cu propoziţia (B). Complementul de mod *în pripă* se coordonează direct cu propoziţia circumstanţială de mod (B) ca parte integrantă (deci indisociabilă) a propoziţiei (A), pe care o integrează *integral* în relaţia de coordonare. Propoziţia (B) este o expansiune a propoziţiei (A), deci *adăugată* la aceasta." (1996: 123) „În concluzie, propoziţia (B) este subordonată faţă de propoziţia (A) (deşi determină *direct* numai un constituent al acesteia, pe *se împărţise*) şi coordonată cu aceeaşi propoziţie (A) (deşi se coordonează *direct* cu un constituent al acesteia, *în pripă*, care determină, de asemenea, constituentul

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

se împărţise): A ← B. […] noi considerăm că între propoziţia (A) şi propoziţia (B) există *relaţie mixtă bipropoziţională* (binară): de coordonare (marcată prin conjuncţia *şi*) şi de subordonare (marcată prin adverbul relativ *cum*), iar nu de coordonare a unei subordonate cu o parte din regentă." (*Ibidem,* p. 124);

„Plecând de la situaţia reală a unui enunţ sintactic:

„L-am ales pe el ***de ciudă, din disperare şi*** **fiindcă** ***ştie*** *să cânte frumos*." (P. Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

observăm că există un termen marcat simultan cu două mărci: *una de tip coordonator*, jonctivul **şi**, şi *una de tip subordonator*, jonctivul **fiindcă** (termen pe care îl vom nota convenţional T2), de unde deducem, pentru început, că el se află într-un raport de coordonare cu un alt termen (simplu sau multiplu) (termen pe care îl vom nota tot convenţional T1). Dar observăm raţional că T2 nu se poate afla simultan şi într-un raport de coordonare şi într-unul de subordonare, deci mixt, cu acelaşi T1, de unde deducem că în acest raport este, în mod necesar, implicat şi un alt termen T0, faţă de care atât T1, cât şi T2 sunt subordonaţi. Această realitate sintactică poate fi simbolizată linear prin formula T0 – (T1 ***şi*** T2) sau figurate grafic astfel:

T0

T1 ----------→ T2

Figura semnifică schema sintactică după care se construieşte un raport sintactic mixt. Nu interesează, însă, ce fel de realizare cunosc termenii T1 şi T2 de "cuvânt" (în sensul de parte de vorbire) sau de "grupare organizată sintactic" (Valeria Guţu-Romalo, 1973: 76) (în sensul de "enunţ-propoziţie"), deoarece acest lucru nu schimbă datele esenţiale ale problemei: faptul că *la nivelul unui singur termen sunt implicate şi marcate două raporturi sintactice simultane.*

Pot fi în raport sintactic mixt două realizări propoziţionale cu funcţii sintactice identice

„Alţii ziceau ***că*** / *oricum ar fi* / ***dar paserea aceasta nu-I lucru curat*** *şi* / ***că trebuie*** / *să fie un trimis de undeva numai pentru a iscodi casele oamenilor.*" (I. Creangă, *Poveşti, amintiri, povestiri*), sau

realizări sintactice cu funcţii sintactice diferite:

Face ***ce vrea*** *şi* ***cum vrea***.

„L-am ales pe el ***de ciudă, din disperare*** şi ***fiindcă ştie*** să cânte**." (P. Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)**" (Mihaela Secrieru, *Nivelul sintactic al limbii române,* Iaşi, Ed. Geea, 1998, p. 102-103)

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

Interpretările lor nu contrazic ocurenţa unei zone de suprapunere semantică între regentă şi subordonată, unitatea de sens afectând raporturile sintactice fireşti dintre regentă şi subordonată. Conţinutul subordonatei reduce întreaga propoziţie la nivelul unui element din regentă situat pe acelaşi plan, fapt marcat de prezenţa conjuncţiei coordonatoare înaintea celei subordonatoare.

3.a. *deplasarea spre stânga a unui element din subordonată, care are ca rezultat integrarea acestuia în regentă, mai ales atunci când termenul regent al subordonatei este un modalizator*:

„**Familia ei nu trebuia** *să ia parte la viaţa ei, la cea de-a doua viaţă a ei, născândă*." (N. Breban, ***Don Juan*)**

„**Această ură** pe care tinerii mei ani mi-o făcuseră cadou **trebuia** *să fie aruncată peste bord*!" (M. Preda, ***Cel mai iubit dintre pământeni***)

„**Eşecurile noastre în ideea** pe care ne-am făcut-o despre fericire **trebuie** *să cadă pe planul II*." (M. Preda, ***Cel mai iubit dintre pământeni***)

„Apoi, auzeai un zgomot **care se părea** *că vine dinlăuntrul lui*." (N. Breban, ***Don Juan***)

„În orice caz, **individul se pare *că*** *îl cunoştea* ***sau*** *fusese avizat*..." (N. Breban, ***Îngerul de gips***)

Suntem tentaţi să aducem în discuţie o situaţie care s-ar situa la polul opus. Din două motive considerăm că o opţiunea noastră este oportună pe această temă:

a) nu se poate nega împletirea semantică şi formală a regentei cu subordonata în structurile sintactice pe care le focalizăm;

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

b) nu se poate nega apropierea acestei structuri 3.b. de structura sintactică 1.b., pentru care am adus deja argumentele cuvenite (v. *supra*).

Avem deci în vedere:

3.b. **situaţia propoziţiilor subordonate în structura cărora reapare termenul regent înaintea elementului introductiv**.

Acest element regent prezent în subordonată implică nu o deplasare spre stânga, ci o repetare a elementului regent enunţat în propoziţia determinată în cadrul propoziţiei determinante. Reluarea termenului regent se realizează, în raport cu locul său din structura regentei:

- imediat:

„Cine ştie, poate mi-aş fi adus toată familia în Franţa, să vadă şi ai mei cât e de mare şi de generoasă această *ţară. O ţară* pe care am învăţat să o iubesc târziu.” (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)[14]

- la distanţă:

„A fost *dragoste* la prima vedere. *O dragoste* **care** i-a redat pofta de viaţă, l-a făcut să-şi accepte boala, să poată vorbi despre

---

[14] Pentru tipul de repetiţii imediate, în literatura de specialitate se foloseşte termenul de ***anadiploză***:
„*Anadiploza* constă în repetarea unui cuvânt sau grup de cuvinte la sfârşitul unei unităţi sintactice şi la începutul celei următoare:
Eu sunt de acord cu ceea ce a spus X, dar cu un amendament. Un amendament seriOS şi anume că tot ceea ce a spus el este valabil pentru acea minoritate a cetăţenilor români care citesc ziarul dar... DAR... ei reprezintă totuşi elita intelectuală a ţării şi deci efectul este foarte important. Foarte important pentru că sânt oameni care de fapt decid ce trebuie să fie mainstream-ul opiniei româneşti.(TV)*”* (GLR3, vol. II, p. 763).
După cum se constată din exemplul dat de autorii GLR3, anadiploza caracterizează mai ales oralitatea, fiind unul din procedeele larg răspândite de marcare a coeziunii textuale.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

ea, să-şi cultive măcar speranţa că nu luptă degeaba cu problemele lui.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

„Mi-e aşa de *frică*..., şopti ea. Îi tremura bărbia şi palmele ce le puse pe mâna Deliei erau ude. ***Frică* să** n-o văd dintr-odată ţeapănă..., adăugă mai încet, deşi nu mai era nevoie de nicio precizare.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

De asemenea, se poate relua poziţie sintactică a regentului, printr-un sinonim al acestuia:

„În acest roman, după cum veţi vedea în cele ce urmează, personajul principal e un anume Pierre le Petit. Un individ deosebit, occidentalizat *petit a petit* sau, mai pe franţuzeşte, *au fur et a mesure*. ***Ins*** care îşi depăşeşte propriul statut de la o pagină la alta.” (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

Termenul regent din propoziţia subordonată este echivalat printr-un sinonim în aceleaşi condiţii, reluarea poziţiei sintactice producându-se:

- imediat:

„După o tăcere în care gândurile li se mai limpeziră puţin, Tudor reveni, pe binecunoscuta-i intonaţie gravă, *la* propriile *nelinişti*. *La tristeţi* **ce** îl îmboldeau să le scoată la iveală.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

- la distanţă:

„Parisul nu s-a schimbat de la Dali încoace. Sâmbătă seara e un oraş suprarealist. Întotdeauna. O metropolă pe care doar pictorii, muzicienii, scriitorii, artiştii, în general, ştiu s-o iubească.” (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

Nu de puţine ori, termenul regent ocurent în subordonată poate fi o apoziţie pe lângă un element al regentei:

„Se ruga să găsească, pe moment, *o soluţie* miraculoasă. ***Ceva* care** să o îndrume spre el.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

„Se serveşte cu frişcă. Şi cu multă dragoste. ***Din aceea* care** nu piere niciodată.” (Simona Constantinovici, ***Nepoata lui Dali***)

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

„Afară ploua şi *întârziaţii* se grăbeau spre locurile lor de muncă. ***Oameni* care** nu aveau altă grijă decât aceea de a ajunge la timp la serviciu.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

„Toate o alungau. Nu se putea împăca *cu* acest *gând*. ***Cu neliniştea*** care îi mărunţea orice iniţiativă, îmbolnăvindu-i mintea.” (Mirela-Ioana Borchin, ***Punctul interior***)

După cum se observă din ilustrări, în această situaţie 3.b., contrară din punctul de vedere al dispoziţiei formale a termenului mobil situaţiei 3.a., contradicţie rezumată de opoziţia *contragere – expansiune* la graniţa dintre propoziţii, se găsesc exclusiv propoziţii subordonate atributive. Există premise pentru apariţia acestei modalităţi de reluare a termenului regent pentru a-l situa în proximitatea relativelor atributive, despre care se ştie că, în general, stau imediat după elementul regent.

Cf. „E **ceva** în tine, de la o vreme, ***care**-mi scapă,* **ceva** ***care** înainte-mi aparţinea.*” (N. Breban, ***Don Juan***)

În atare cazuri, subordonata este separată de regentă prin virgulă. În structura la care ne-am referit, delimitarea subordonatei de regentă se face prin punct. Prin urmare, specificitatea structurii 3.b. constă în faptul că fenomenul imbricării se împleteşte cu cel al fragmentării frazei:

„Aţi observat că unul din cele mai triste obiecte de pe lume e **o carte** uitată, **o carte** proastă. ***O carte*** moartă. ***O carte*** *care nu a putut fi reanimată*, care nu a putut măcar să-şi arunce primul ţipăt, revolta aceea a plămânilor în faţa oceanului de aer în care trebuia să cadă.” (N. Breban, ***Don Juan***)

Pauza mărită prin strategia de punctuaţie contribuie la scoaterea în relief, din diverse raţiuni, a termenului regent.

* * *

Iniţiativa noastră de a lua în calcul câteva situaţii de propoziţii care se recomandă ca imbricate, deşi nu sunt incluse în această categorie de autorii GLR3, nu este singulară. Amploa-

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

rea fenomenului sintactic al imbricării, cât şi faptul că se poate actualiza în mai multe variante au mai fost subliniate în gramatica românească[15].

În aceste condiţii, ni se pare justificat să arătăm că numărul construcţiilor aflate sub incidenţa imbricării ar putea fi mai mare decât cel stabilit de GLR3.

De aceea, sugerăm în acest articol că ar corespunde definiţiei imbricării şi alte structuri care presupun împletirea subordonatei cu regenta, şi anume: **atributivele relative introduse de un relator care se acordă atât cu un element din regentă, cât şi cu un element din subordonată; propoziţiile subordonate care sunt, în acelaşi timp, coordonate cu un element din regentă**; respectiv, **propoziţiile subordonate în structura cărora figurează şi termenul regent, reluat în subordonata detaşată prin punct de regentă,** toate reprezentând variante de materializare a imbricării, atât în plan semantic, cât şi în plan sintactic.

Nu este lipsit de interes faptul că, din exemplificările pe care le-am făcut, extrase dintr- un corpus de texte literare, rezultă totuşi că aceste structuri tipice nu sunt deloc nişte construcţii

---

[15] Cu mai bine de trei decenii în urmă, Gh. Trandafir, în lucrarea ***Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale,*** Craiova, Editura Scrisul românesc, 1982, p. 95, considera că formează o categorie aparte, cea a aşa-ziselor „propoziţii împletite", următoarele tipuri de construcţii:
subordonata interogativă indirectă în care se intercalează o propoziţie principală regentă: **Cine** *zici tu* **că spune aşa**?
subordonată întreruptă printr-un verb unipersonal ca *a trebui, a se cuveni, a se cădea*: **Tudorel** *trebuie* **să fi răspândit în grupul arhitecţilor tineri această versiune.**
regentă care conţine părţi de propoziţie ale subordonatei: „*Când vuia în sobă tăciunele aprins,* **care se zice că face a vânt şi a vreme rea...** *mama îl mustra acolo, în vatra focului...*
subordonată în care sunt încorporate părţi de vorbire din regentă: (a)*Am asistat la premierea* ***cui*** *a sosit întâi;* (b) *A felicitat* ***pe cine*** *s-a remarcat.*"

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

artificiale. Dimpotrivă, ele constituie fapte uzuale în vorbirea românească actuală, care sunt reflectate cu fidelitate în varianta scrisă a limbii literare.

Aceste structuri sintactice pot fi considerate tipice pentru ilustrarea împletirii subordonatei cu regenta, devierea de la ordinea firească de construcţie a frazei fiind, din diferite considerente, şi mai accentuată decât în exemplele date de GLR3. Îndrăznim să afirmăm, pe baza ilustrărilor oferite şi a susţinerii asigurate de modul cum au fost percepute structurile sintactice în cauză de către specialişti, că manifestarea fenomenului imbricării este mai amplă şi mai variată decât au reuşit să evidenţieze autorii GLR3.

Mai mult decât atât, considerăm că este necesară şi alcătuirea unei taxonomii a propoziţiilor imbricate, care ar implica atât o revizuire a tipologiei propuse de GLR3, la care am încercat să ne raportăm, cât şi o îmbogăţire a inventarului lor, pentru care am îndrăznit să facem aici câteva sugestii.

BIBLIOGRAFIE

Diaconescu, I., *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Bucureşti, E.Ş.E., 1989.

***, Gramatica limbii române, ed. a II-a, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

***, Gramatica limbii române, ed. a III-a, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Guţu-Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Bucureşti, EDP, 1973.

Hristea, Th. (coord.), *Sinteze de limba română,* ed. a III-a, Bucureşti, Ed. Albatros, 1984.

Iordan, I., Robu, Vl., *Limba română contemporană*, Bucureşti, EDP, 1978.

Irimia, D., *Gramatica limbii române*, Iaşi, Ed. Polirom, 1997.

Muţiu, I., *Probleme ale coordonării în limba română.* Teză de doctorat, Universitatea din Timişoara, 1973.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)

Secrieru, Mihaela, *Nivelul sintactic al limbii române,*Iaşi, Ed. Geea, 1998.

Şerban, V., *Curs practic de sintaxă a limbii române*, Bucureşti, EDP, 1964.

Teiuş, Sabina, *Coordonarea în vorbirea populară românească*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, Ed. 1980.

Trandafir, G.I., *Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale,* Craiova, Editura Scrisul românesc, 1982.

Trandafir, G. I., *Alte probleme controversate*, Craiova, Editura Universitaria, 1996.

BDD-A12939 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:46 UTC)